



معاونت بهداشت دانشگاه علوم پزشکی تبریز

مصرف خودسرانه دارو و مهار مقاومت میکروبی



مقاومت میکروبی و عوامل ایجاد آن

مقاومت میکروبی پدیده‌ای است که در آن میکروارگانیسم‌های بیماری‌زا در برابر داروهای ضد میکروبی که قبلاً برای درمان عفونت‌های ناشی از آنها مؤثر بودند، مقاوم می‌شوند. این امر درمان عفونت‌ها را دشوارتر کرده و در برخی موارد غیرممکن می‌سازد.

مکانیسم‌های ایجاد مقاومت

جهش ژنتیکی: تغییرات خودبخودی در ماده ژنتیکی میکروارگانیسم‌ها

انتقال ژن‌های مقاومت: انتقال ژن‌های مقاومت بین باکتری‌ها از طریق مکانیسم‌های مختلف

فشار انتخابی: استفاده نابجا از داروهای ضد میکروبی که باعث بقای میکروب‌های مقاوم می‌شود

عوامل مؤثر در ایجاد مقاومت میکروبی

مصرف خودسرانه آنتی‌بیوتیک‌ها: استفاده بدون تجویز پزشک

درمان ناکافی: قطع زودهنگام درمان یا مصرف دوز ناکافی

استفاده در دامپزشکی و کشاورزی: استفاده گسترده از آنتی‌بیوتیک‌ها در حیوانات و محصولات کشاورزی

عفونت‌های بیمارستانی: انتقال میکروب‌های مقاوم در مراکز درمانی

مصرف خودسرانه دارو؛ علل و پیامدها

تعریف خوددرمانی

خوددرمانی به معنای تهیه و مصرف دارو بدون تجویز پزشک است که می‌تواند شامل استفاده از داروهای باقی‌مانده از دوره‌های قبلی، دریافت دارو از دوستان و آشنایان، یا خرید بدون نسخه از داروخانه باشد.

پیامدهای مصرف خودسرانه

ایجاد مقاومت میکروبی: کاهش اثر بخشی آنتی‌بیوتیک‌ها

تأخیر در درمان مناسب: به تعویق افتادن تشخیص و درمان صحیح

عوارض جانبی: بروز عوارض دارویی و واکنش‌های حساسیتی

بار اقتصادی: افزایش هزینه‌های درمانی نیاز به داروهای گران‌تر و طولانی‌تر شدن دوره درمان .

راهکارهای پیشگیری و کنترل مقاومت میکروبی

عدم مصرف آنتی‌بیوتیک بدون تجویز پزشک، تکمیل دوره درمان حتی در صورت بهبود علائم ، دور ریزی داروهای باقی‌مانده پس از اتمام درمان، شستشوی منظم دست‌ها برای پیشگیری از عفونت‌ها و دریافت واکسن‌های توصیه شده برای پیشگیری از عفونت‌ها

باورهای نادرست و حقایق درباره مصرف آنتی‌بیوتیک‌ها

باور نادرست: آنتی‌بیوتیک‌ها برای درمان سرماخوردگی و آنفلوآنزا مفید هستند

حقیقت: سرماخوردگی و آنفلوآنزا توسط ویروس ایجاد می‌شوند و آنتی‌بیوتیک‌ها فقط روی باکتری‌ها مؤثر هستند. مصرف آنتی‌بیوتیک برای بیماری‌های ویروسی نه تنها مفید نیست، بلکه باعث ایجاد مقاومت میکروبی می‌شود ۵.

باور نادرست: می‌توان آنتی‌بیوتیک‌های باقی‌مانده را برای بیماری‌های بعدی استفاده کرد

حقیقت: هر عفونت ممکن است توسط میکروب متفاوتی ایجاد شده باشد و نیاز به نوع خاصی از آنتی‌بیوتیک دارد. استفاده از داروهای باقی‌مانده می‌تواند باعث تأخیر در درمان مناسب و ایجاد مقاومت میکروبی شود ۶.

باور نادرست: قطع مصرف آنتی‌بیوتیک پس از بهبود علائم بی‌ضرر است

حقیقت: قطع زودهنگام آنتی‌بیوتیک می‌تواند باعث بقای میکروب‌های مقاوم شده و منجر به عود عفونت شود. همیشه باید دوره کامل درمان را تکمیل کرد .